

cum Mirandam Parte 2. Quasi. 47. Artic. 8. Con-
clis. 2. Sed ut demus ita esse, quod citatus scriptor
ait, eo ductus fundamentum, ne scilicet recedatur
à iure communi; quod non est magnum incon-
ueniens, quando recessus talis Apostolicâ aucto-
ritate conceditur, quæ circa hoc amplissimam
habet potestatem, auocando etiam causas Eccle-
siasticorum ad secularia tribunaia spectantes, ut
benè ex iure ostendit Emmanuel Rodricus supra
6. Quantum cum Couarruua & aliis; ut demus
inquam ita esse; non tamen habet locum ubi pri-
uilegium est manifestum, & concedit conferua-
tores etiam ad causas, quæ requirunt indaginem,
quæ cum necessaria est, jus prohibet circa illas
Conseruatores procedere, juxta dicta n. præce-
denti.

62. Non item obstat lex Regia citata num.
36. 1. scilicet & 2. Titul. 15. lib. 2. Verba illius,
1. scilicet sunt: Los conseruadores dados, y deputados
por nuestro muy sancto Sadre, no sean oídos de pertur-
bar nuestra jurisdicción seglar, ni se entremetan à conocer,
saluo de iniurias, y ofensas manifestas, y notorias, que
suelen ser hechas à las Iglesias, à Monasterios, y perso-
nas Ecclesiasticas, segun que los derechos communes dispo-
nen, y los sanctos Padres, que los ordenaron, y no mas, ni
allende no embargante qualesquier comisiones, o poderes,
que les sean, o son dados, &c. Non ergo licebit virtute
privilegiorum, ad ea quæ, eo quod notoria
non sint, indaginem requirunt, jurisdictionem
protogare. Non inquam obstat: nam conse-
quentia est illegitima, & potius opposita est de-
ducenda. Si enim quia sancti Patres, summi in-
quam Pontifices, qui ius canonicum condide-
runt, Conseruatores pro manifestis iniuriis, etiam
contra laicos, concedunt, illorum est dispositio-
nibus obediendum: ergo etiam eorundem pri-
uilegiis, quæ similem habent auctoritatem, &
ab eadem originem habent potestate. Præter-
quam quod hoc non est jurisdictionem seculari-
rem perturbare; non enim perturbat, qui suo,
aut sibi legitime delegato iure vitur, & quod
omnem dubitationem submouet, privilegia Soci-
etatis, quorum communicationem Religiones
plures habent, & præsertim Mendicantes, in
Regio Indiarum Consilio registrata sunt, &
juxta ea sæpius conseruatores electi, qui non
tantum in notoriis iniuriis, sed etiam in iis, quæ
judicalem requirebant indaginem, processerunt.

63. Quod autem ex legibus citatis inferat P. Fra-
gofus supra pag. 470. n. 27. scilicet Regulares non
posse conuenire debitores coram suis conserua-
toribus, quod, & ipse antecederet probauerat,
dubia quæstionis est, an scilicet privilegia eorum
se ad id extendant, an non? & quidem, quod
non se extendant, ex citata lege deduci nequit:
quia aliud est commissio, & facultas etiam ampla
in forma communi: aliud iuxta specialia privile-
gia. Si ergo illa dentur, non sunt à lege vltatenu
improbata. Quia quemadmodum non improban-
tur, quæ vltra notorias iniurias se extendunt, ita
neque illa, quæ ad debitores extendi possunt, ex
amplitudine Apostolicæ potestatis. Aliunde ergo
est positio illa comprobanda. Contra quam sentit
Fr. Emmanuel supra Artic. 12. satis id luculen-
ter ostendens cum aliis bonæ notæ scriptoribus,
ut non possit non illa satis probabilis iudicari.

64. Dico sextò. Probabilissimum est pro
iniuriis verbalibus posse conserua-
tores nominari. Pro quo videndus
Dom. Solorzanus citato Cap. 26. num. 116. &
segg. & in Politicâ pag. 737. s. Hero estos, & segg.
Vnde & consequenter probabilissimum est Audi-
tores Regios ad eos approbandos teneri, nisi cir-
cumstantia occurrant, quæ inconuenientia gra-
uia in tali nominatione conuincant. Pro iniuriis
quidem & damnis, Religiosis Conseruatores ius,
& priuilegia concedunt. Et quod ad iniurias
spectat tam est clarum, quam quod clarissimum.
Quoad damna etiam id benè ostendit Fr. Emma-
nuel citato Artic. 12. & habetur expressè in Bullâ
citata Gregorii XIII. pro Societate verbis illis:
Quo modo indebitè molestari, vel eisdem grauamina,
damna, aut iniurias irrogari. Vbi & illa. Per que
ipsi, eorumque res, & bona à noxijs iustitia ministerio
preseruauerunt. Atqui in verbis & nocumentum,
& damnum, & iniuria copulantur, ergo pro illis
possunt conseruatores iudices deputari. Minor
est manifesta, circa quam nedum paginæ, sed libri
possent impleri.

65. Scriptura quidem variis in locis linguæ
damna commemorat, ut non immeritò Diuus Li-
dorus Pelusiota sic admoneat Lib. 2. Epistol. 158:
Id agite ut linguam sexcentis francis comprimitis. Pro
quo & Diuus Valerianus Homilia 5. Ita scribit:
Hoc habet lingua malitiosa commercium, ut lites ferat,
odia moueat, mortes acquirat; ita in hoc loco Salomone
dicente: Lingua multos conturbauit pacem habentes,
ciuitates destruxit, & domos effodit. Falluntur profecto,
qui putant nihil esse ferro fortius, nihil veneno violentius;
quamuis autem ista in persequendis moribus ha-
beant peculiare nature beneficium; cedunt tamen in
contentione verborum. Nihil enim est tam noxium,
aut malitiosum, quod non viribus suis minus sit, si se
incitat a se lingua commouerit. Hæc ille: & alias
citans tamquam Salomonis locum Ecclesiastici 28.
Cum tamen liber ille lesum Siracidem habeat au-
ctorem, eâ fortasse de causâ, quia ex Salomonis
sententiis coagmentatus, ut aduertit P. Cornelius
in Prolegomenis ad illum. Cap. 2. s. secunda, quia.
Vnde & alii Patres eum vti Salomonis citare
soliti, vt videri apud eundem potest. Locus au-
tem integrè proponendus sic habet: Sufurro &
bilinguis maledictus; multos enim turbauit pacem ha-
bentes. Lingua tercia multos commouit, & disperfit
illos de gente in gentem, ciuitates miras diuinitus de-
struxit & domos magnatorum effodit. v. 15. 16. & 17.
Vbi & addendum quod sequitur, Vers. 21. & 22.
Flagelli plaga liuorem facit; plaga autem lingua commi-
nit

Pontificis
potestatis
ampliuo.

Neque leges
Regiæ esse
contrariâ,
quia non
tolli priu-
legia.

Qua Socie-
tas habet
in Regio
Consilio re-
gistrata.

Dubia qua-
stio circa
Conserua-
tores pro
debitis.

Eccli. 28.
v. 15, 16, 17
21. & 22.

multo alia. Multi ceciderunt in ore gladij, sed non sic,
quasi qui interierunt per linguam suam. Hinc illa Diui
Nili sententia in Capitibus Paræneticis Cap. 2.
Satius est temerè mittere lapidem, quam verbum. Quis
ergo neget à lingua ingentia & nocumenta &
damna protinere.

66. Quod autem ad iniuriam spectat certo
est certius eam in verbis frequentius, quam in re-
bus deprehendi. Vnde Theologi omnes resti-
tutionis obligationem agnoscunt, quando alicuius
fama verbis est alterius denigrata. Immo ini-
uria specialiter de verbali dicitur, teste Vlpiano
L. 1. D. de iniurijs & famos. libell. Et ita communi
vfu acceptum: vt pro contumeliâ sumatur,
quod & dictum ab Vlpiano. Pro illis ergo me-
rito Conseruatores adhibentur, & ab Auditori-
bus rem iuste expendentibus approbandi: est
enim euidentis huiusmodi demonstratio. Pro no-
torijs iniuriis possunt Conseruatores deputari: in
verbis possunt esse magna, & notabiles iniuriæ:
ergo pro illis possunt Conseruatores iudices de-
putari. Et hæc in Indijs præsertim attendenda;
in quibus maxime oportet, vt Religiosi curam
habeant de bono nomine; cum de conuersione
infidelium, & promotione fidei agere debeant;
cui etiam posituè non incumbant, debent tamen
impedimento non esse, quo minus regnum Chri-
sti merito & numero, juxta Ecclesiæ preces, au-
geatur. Nec plura hoc loco de Conseruatoribus,
cum plura dici possent, sed quæ conscientie ne-
gotium non ita concernere videantur, de quibus
consulti etiam potest Dom. Villaroel Parte 1. pa-
pisti gubernationis, Quasi. 5. Artic. 13. vbi Dom.
Solorzano conformia proponit. Et Domin.
Reyna de Perfecto Prælato, Tomo 1. Lib. 2. Tra-
ctat. 2. Cap. 8.

Aqua &
iniuriæ no-
tabiles.

Vnde eni-
dens discer-
sus pro casu
presenti.

Privilegia
Societatis.

Lingua
damna.

D. Isidorus
Pelusiota.

D. Valerianus.

Assertio 2.
peccare grauius
committen-
do.

& qui suo nomine jus dicunt, iniungitur. Vi-
deantur dicta num. 57. & cum aliis communis in
eo vertatur utilitas in re momenti non parui, ex
eo fit sine graui non posse crimine violari. Et
quidem doctrina illa de lege pœnali, quæ à mul-
tis traditur, non scilicet obligare in conscientia,
hic applicari nequit; quia tantum in illos cadere
potest, qui merces aduehunt, & earum commis-
sione satis puniti censentur, vt non vltra damna-
tionis æternæ supplicio videantur subiiciendi,
iuxta dicta Titul. 2. cap. 9. non verò in Iudices, qui
non ex vi legis directè, sed ratione officij ad earum
obseruantiam obligantur. Videatur etiam
P. Suarius de legibus Lib. 5. Cap. 11. num. 6. P.
Fragofus Tom. 1. pag. 942. num. 72. & pag. 945.
num. 80. & P. Thomas Sancius Tom. 1. Consiliorum
lib. 2. Cap. unico dub. 9. num. 5.

68. Dico secundò, Auditor in casu prædi-
cto dissimulans, tenetur ad restitutionem facien-
dam iis, quibus merces tales erant applicandæ,
iuxta legum dispositionem: sic citati, ex quibus
P. Sancius magis juxta terminos quæstionis lo-
quitur s. Ad tertium. Sicut & P. Rebellus Lib. 1.
de Restitutione Quasi. 16. num. 2. cum Gabriele, &
Soto, P. Molina Disputat. 739. num. 5. qui & alios
assert, & iis addendus Nauarra Lib. 3. Cap. 4. num.
141. & est expressa decisio L. Properandum s. Sin-
autem alterutra. Et s. Sancius C. de Iudic. Vbi qui
peccat in omitendo, tenetur ad interesse in
totum. Ratio est, quia ex officio tenetur ad
impediendum iuxta nuper dicta: qui autem im-
pedire ex officio tenetur, & non impedit, ad re-
stitutionem obligatur, cum peccatum eius sit
contra iustitiam commutatiuam; neque enim
contra distributiua est, neque contra legalem, &
vindicatiua, vt constat.

Dices teneri quidem ex iustitia commutatiua,
sed tantum ad partem salarii, non verò ad pœnam,
Regiæ Cameræ aut denunciatori applicandam.
Verum hoc non vrget; nam tenetur pro damno:
atqui damnum non est proprium, sed aliorum;
alias numquam ratione damni ex officio pessimâ
administratione secuti alia obligatio restitutionis
conflugeret, nisi quæ ad partem salarii perti-
neret.

69. Quæ instantia est quidem vrgentissi-
ma: nihilominus sunt, qui censent iudicem
non condemnantem ad mercium talium amil-
sionem, & sic fiscum, alioque tali emolu-
mento fraudantem, ad restitutionem non ob-
ligari: quia talis iudex non constituitur pri-
mario ad locupletandum fiscum, sed ad legum
obseruantiam procurandam, obillarum utilita-
tém. Sic cum aliis Pharaonius in Append. Tract. 2.
Sess. 10. Casu 4. Bonacina Tomo 2. Disput. de Resti-
tutione Quasi. 2. Puncto 11. num. 11. Diana Parte
3. Tractat. 5. Resolut. 52. & Tract. 6. Resolut. 35.
S. Tertio Index. Escobar del Corro Tractat. de Viro-
que foro. Articulo 4. num. 75. Thomas Hurtadus
Tractat. vltimo Resolut. 12. P. Azor Parte 1. Lib. 5.
Cap. 8. Quasi. 5. in fine P. Tannerus 2.2. Disputat. 4.
Quasi. 6. num. 81. & P. Gaspar Hurtadus Disputat.
5. de Iustitia, & Iure, difficult. 10. s. Vnde debitor.
P. Becanus de Legibus Cap. 7. Quasi. 9. num. 4. Quo-
rum sententia ob grauium scriptorum sic tenen-
tium auctoritatem non potest penitus reprobari:
illius tamen fundamentum non videtur solidum,
iam

Legem re-
spectu cor-
non esse
pœnalem.

Assertio 2.
ad restitua-
tionem te-
neris, qui-
bus pœna
erat appli-
canda.

Nec tantò
ad partem
salarij.

Sententiam
contrariâ
qui tenent.

CAPVT X.

Circa inquisitionem de commissis mer-
cium prohibitarum, vulgo, de con-
trauando, qualiter delinquere Indici
possint Auditores.

S. I.

Pro resolutione Assertio duplex.

67. EX Sinâ, Philippinis, & Nouâ-Hispa-
niâ merces quædam per leges Indi-
cas prohibentur, eo quod earum in
Provincias alias aduectio communi utilitati ob-
stetere iudicetur. Huic ergo inquisitioni quidam
Auditorum assistit, quæ seuerâ satis esse solet,
mercium clancularia exportatione aduectarum
amissione. In qua tamen suæ solent sordes auar-
itiæ familiares admisceri, quæ si iudices ipsos
atingant, sunt dubio procul turpiores. Pro
quibus

Dico Primò. Auditor circa prædicta inqui-
rens grauius peccat, si à sua obligatione dege-
nerans, ita dissimulet, vt prohibita merces in
Provincias istas inducatur. Id constat; quia
leges prohibentes iustæ debent iudicari, & maxi-
mè ab iis, quibus specialis earum custodia à Rege,

Assertio 1.
peccare grauius
committen-
do.

Eorum non esse solidum fundamentum.

jam scilicet adductum, de fine principali legis, qui non est Fisci aut alterius, de cuius interesse agitur, locupletatio. Quia negari nequit quin iudex ad omne id constituatur, pro quo illius est diligentia necessaria, & ad legis totale complementum spectat. Vnde evidens est constitui, vt legem faciat impleri, exequendo poenam, quando de illius ipsi violatione conserit, & si ad locupletandum Fiscum, aut alios, qui inde emolumentum habere possunt, saltem minus principaliter, sine eo enim vim non haberet lex; ergo ex eo, quod finis minus principalis sit, non tollitur restituendi obligatio. Consequentia patet: nam licet minus principalis sit, est tamen absolutè talis: ergo & parit absolutam obligationem. Antecedens constat ex dictis; vnde videtur evidens consequentia: pro quà urgeo. Nam lex talis duo præcipit, & non inferri merces, & poenæ manere obnoxios secus facientes: & vtriusque cura iudicibus demandatur, & ita ex officio ad vtrumque tenentur; quia circa vtrumque versatur lex. Atqui pro eâ parte, quâ poenam spectat, interesse Fisci, aut aliorum agitur; ergo dum non exequuntur, ad restitutionem obligantur. Illatio est clara: nam ea ratione ad obligationem restitutionis vrget lex, cum finis eius principalis est commodum, & interesse eam statuentis. Si quid ergo diuersitas illa finis principalis, & non principalis euincit, id tantum est, vt eius obseruationem non curans, ad quam ex officio tenetur, non ex principali fine, sed ex minus principali, ad restitutionem teneatur, ex suppositione scilicet, vt in iis contingit, qui damni minus principales causa sunt, & solum tenentur restituere ex suppositione, quod alii obligationi huiusmodi desint, vt est in materiâ de restitutione notissimum. Videatur P. Molina, bene etiam sed aliter vrgens.

Qua diuersitas sit ex ratione finis minus principalis.

Talem esse Principis voluntatem.

70 Dicit potest: ex eo, quod emolumentum, quod ex poena sequitur, sit finis minus principalis, vel quasi consequens principalem; sufficienter colligi voluntatem Principis non esse ad restitutionem obligare. Sed certè repositio ista minimè potest subsistere, quæ ex dictis potest efficaciter confutari: nam Princeps statuens legem, vult manifestè habere id, quod amittendum præcipit, & ad cuius executionem iudicem designat: ergo & consequenter vult non pati damnum amissionis eius, ad quod habet ius, si fuerit deprehensum; nec quemquam sibi in huius emolumentum acquisitione esse contrarium: ergo & damnum ex violatione talis legis consecutum sibi reparari. Antecedens est clarum, & consequentia non minus: nam hac ratione custos vineæ aut segetis tenentur ad restitutionem damni eius dissimulatione prouenientis; quia est quid consequens ad voluntatem, quâ custodiri res suas vult, pro quâ & stipendium præstat, vt damnum ex infideli custodia resultans reparatur. Et certè, qui custodem apponit, ex primaria intentione non vult damni locupletari, sed res suas sibi custodiri: aliud autem secundarium est; sed quia exui officii subsequitur, absoluta obligatio subest, non secus ac si id ad primarium finem pertineret.

Quando aliter possit

71 Bene verum est, P. Molina stare limitationem posse, qui ait prædictam doctrinam

procedere, nisi Iudici, aut Officiali alteri con- fter, aut absque dubio præsumatur, munus non cum tanto onere esse sibi iniunctum, vt teneatur eas poenas cum onere exequi, aut nisi verosimiliter præsumat illum, qui id munus sibi iniunxit, contentum fore, vt in euentibus, in quibus dissimulat, eas non exequatur; in dubio autem circa dicta tenetur inquirere, & se voluntati eius accommodare restitutionis obligatione. Quibus Sufficere probabilem præsumptionem. Sed non in casu, de quo agitur.

S. II.

Due aliæ Assertiones & Doctrina multiplex.

72 Dico Tertio: si Iudici, de quo loquimur, aliquid pro dissimulatione detur, circa graue peccatum, quod committit accipiens, dubium esse nequit iuxta dicta; circa obligationem autem restitutionis; si rationem muneris habeat, procedit doctrina tradita Titul. præcedenti. Cap. 4. & hoc ipso. Cap. 2. Si verò rationem solutionis veræ, quamvis palliatæ ob violatam officii legem, est nouus titulus, ut non teneatur ad restitutionem iuxta eorum sententiam, qui dicunt acceptum à Iudice ob iniustam sententiam non esse obnoxium restitutioni, quam inter alios tenent Bonacina Tomo 1. Disputat. 1. de Restitutione Quest. 3. Puncto 3. num. 8. P. Molina Disputat. 94. s. Contraria sententia. P. Lefsius Lib. 2. Cap. 14. num. 54. & 55. P. Fragoius Tomo 1. pag. 416. In principio. Quorum ratio est: onus quod supra se Iudex assumpit esse pretio aestimabile, grande siquidem est, cum fortunas suas, honorem, & officium amissionis exponat periculo. Neque obstat actionis turpitudine, nam datum pro actione turpitudine potest retineri, vt est communissima sententia: pro quâ Auditores congerit Diana Parte 1. Tractat. 16. Resol. 38. quibus & addi plures alii possent. Sed licet prædicti ab onere restitutionis liberari probabiliter possint; illis tamen avaritiæ laqueis irretitis, & in desideria non solum iniucilia, sed extimalia ruentibus, quæ mergunt homines in interitum, iuxta Doctrinam Apostoli 1. Tim. 6. v. 9. dicere non immeritò quispiam poterit: Pecunia vestra vobis sit in perditionem.

Assertio 3. si detur aliquid pro dissimulatione, que obligatio inde resultat.

Pro iniusta sententia posse aliquid recipere aliquorum sententia.

Quorum avaritia damnata.

73 Dico quartò. Auditores Indici nequeunt sibi applicare tertiam partem ex condemnationibus commissorum; quam antiquiores leges concedebant, quandoquidem id nouioribus vetitum inuenitur, de quibus D. Solorzanus Lib. 4. Cap. 3. num. 56. & in Politicâ Lib. 5. Cap. 3. pag. 172.

s. Solo

Difficultas circa obligationem in conscientia ob leges priores contrarium statuens.

Quando ignorantia possit in legislatore præsumi.

Nihil ex præfata doctrina contrarium sequi Assertioni.

Probabiles doctrinas adductas nihil ad rem facere.

Legis interpretatio.

s. Solo quierò & seqq. Vbi sub dubio ait nouiores leges, aut reuocatorias esse veterum, aut cum earum obliuione dispositas. Ex quo immeritò quispiam addubitet an obligent in conscientia. Quod fundari potest ex eo, quod correctio legum vitanda est, ex leg. vl. C. de Appellationibus. Et ex Cap. cum expediat, de electione in sexto. ac receptissima sententia Doctorum: ergo vbi non constat de legislatoris voluntate, prioris dispositioni standum est, & licet ignorantia legis non præsumatur in legislatore, ex Cap. licet de constitutionibus in sexto, & Cod. de Testamentis l. Omnium. Id tantum est firmum quando lex prior est inserta in Corpore iuris, vt etiam constat ex L. sed & posteriores, de legibus ibi Nisi contrarie sint; quod tamen in casu præsentis non contingit; cum non constet tempore datæ posterioris legis, priores in Corpore Indici iuris existisse. Præterquam quod probabiles aliæ doctrinæ sunt, iuxta quas ignorantia in legislatore præsumitur, ne abrogatio legis admittatur, vt quando prior lex est specialis, & posterior generalis, de quo P. Sueres lib. 6. de legibus Cap. 27. num. 13. & quando ex præsumptione scientiæ aliquid sequitur inconueniens, vt quod violauerit iuramentum de non abrogandâ lege, aut similia, de quo P. Palaus Tom. 1. Tract. 3. Disp. 5. Puncto 2. s. 1. num. 8. ergo, & in casu nostro præsumi ignorantia potest, cum aliàs constat in legibus Indicis frequentem contrarietatem reperiri; quæ ex eo accidit, quod Indiæ valde remotæ sint, & relationes non consonent, de quo superius non semel dictum.

74 Sed hæc non vrgent: quia doctrina, de abrogatione legis per contrariam illi, receptissima est, & generaliter procedit, non solum quando prior in Corpore iuris continetur, sed etiam de statutis, quæ sunt à particularibus communitatibus, vel legislatoribus, qui scire possunt, & debent sua statuta, vt bene P. Sueres supra num. 1. iuxta omnium mentem. Vbi illud addendum: etiam si legislator priorem legem ignoret, pro posteriore illius voluntatem stare, quæ est iuri communi conformis, iuxta quod, cum contrariae sunt leges, pro posterioris valore iudicandum. Deinde: schedulæ ille priores nimis quantum erant notæ, quia in volumine Indicarum contentæ, vnde à Consiliariis omnibus supreme Indiarum Consilij non potuerunt ignorari. Probabiles autem doctrinæ illæ non faciunt ad rem, quia prior de lege speciali, & generali applicari nullo modo potest, quia vtraque in casu præsentis specialis est, cum Iudicibus commissorum loquens, qui ex Togatis designantur: & quando leges tales sunt, posterior debet præuallere, vt cum communi Doctorum assensu docet P. Sueres num. 12. citato; doctrina autem altera de inconueniente, à præsentis iustitiam valde aliena est: quia in eo, quod posterior valeat, inconueniens nullum est, immò conuenientiæ maxima: quæ leges Regiæ expromunt, dum sic in illis habetur: Porque teniendo como rienen, salario mío, por razon de sus plazas, y officios. No era lusto se los permitiera lleuar las dichas tercias partes. Quod autem vltimò dicebatur, nullius momenti est: tum quia iam per dicta satisfactum, & notitia sufficientes demonstrata. Tum etiam: quia res hæc

Theauri Indici Tom. I.

non est ex iis, quæ in relationibus ex Indiis transmissis fundantur, sed in rei ipsius conuenientiâ, quam, vt vidimus, verba legis manifestant. Tandem sic est praxi inconcussa receptum: vnde existimo oppositum omni esse probabilitate destitutum. Quidquid Dom. Solorzanus num. 57. & seqq. & in Politicâ pag. 773. s. Y esto. in contrarium videatur adducere, cum Carleualio, legum auctoribus eo in Iudicio condemnatis. Licet ergo commissio ista non adhareat necessariò Auditorum officio, salarium tamen ad illius laborem se extendit, quia sub eo onere datur, sic declarante Senatu, vt si subeundus sit, nihil debeat amplius corrogari.

Oppositum non esse probabile.

75 Non ergo hic locum habet doctrina P. Molina supra, vt quando poenæ ipsismet ministris publicis essent legibus applicatæ ad nullam restitutionem teneantur: & vt quando ex parte ipsius essent applicatæ, non teneantur ad restitutionem eius partis, quæ ipsius esset applicata. Quod procedit quando legem violantes ministri tales deprehensos in commissio minimè condemnarunt. Nam de Auditore Iudice loquendo, si quid accipiat, iam vidimus non posse hac se doctrinâ tueri, cum nihil illi per legem applicetur. Aliunde autem doctrina ista difficilis apparet, casui, de quo loquimur, applicata; quia lex applicat tertiam partem ministro, qui suo officio rectè fungitur; qui autem dissimulat, legis præuicator est; ergo ad præmium illud non habet ius, ex quo fit, quod si aliquid accipiat, illud iuste retinere nequeat. Restituitur ergo: sed cui? Nam fisco non debetur, cui suæ designatæ sunt partes; nec auctori commissi, quia per legem est eo priuandus; neque alius extat ad quem videatur pertinere. Si dicas restituendum fisco ex ordinationibus Auditorum Indicarum Anni 1563. Cap. 17. vbi statuitur sub poena quadrupli tertiam partem non accipiendam à Iudice: cum dispositio illa poenalis sit, & poenam adeò seueram contineat consonans l. Sancimus C. ad L. Iulianam repetun. contra malè capientes aliquid ratione officij publici; ante iudicis sententiam non obligat reum: de quo Citi num. 69. qui ex eo etiam probant iudicem non teneri ad compensationem poenæ fisco, aut aliis acquirendæ. Et præterea P. Thomas Sancius gare ad re. lib. 9. de Martrim Disp. 30. num. 1. & lib. 2. Operis moralis. Cap. 22. num. 7. & 8. P. Palaus Tom. 1. Tract. 3. Disp. 2. Puncto 2. P. Fragoius To. 1. pag. 421. num. 64. Qua ratione poena dupli, quam Concilium Tridentinum statuit. Sessione 24. Cap. 3. de Reformatione, quæ & extat in Cap. exigit, de Censibus in sexto; ante sententiam non obligat. Pro quo Nauarrus Consilio 11. de Censibus. Melius ergo dici potest restituendum ei, qui dedit, stante sententiâ de obligatione restitutionis: quia si iste non potuit accipere, neque alius dominium transferre; vnde domino est reddendum. Nec verum est eo debere priuari, nisi fortè id, quod debet ex mercibus ipsis prohibitis, sit; tunc enim videndum quid lex disponat, & iuxta id restitutione faciendâ: & in mercibus fericis, quæ ex Sina afferuntur, magnus solet obseruari rigor, & aliquando in Regiis apothecis viûæ computrescere; aliquando non ita. Redduntur ergo Regiis ministris, & ipsi, quid de illis sit faciendum;

Doctrinam P. Molina liberantis ab obligatione restitutionis huius locum non habere.

Cui faciendâ restituio.

Legem poenalem ante sententiam non obligat.

Circa specialem poenam dupli à Tridentino impositam id statuit quorundam sententia.

Quod cum commissi est in mercibus prohibitis.

Protege